

УДК 371.134

DOI: 10.31376/2410-0897-2023-2-52-132-138

ТЕХНОЛОГІЇ РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ

Пахомов Ілля Володимирович

старший викладач кафедри педагогіки, психології та менеджменту

Білоцерківський інститут неперервної професійної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України

e-mail: pahomov.ilya@ukr.net

ORCID ID: 0000-0002-6101-9384

У статті проаналізовано основні технології формування та розвитку педагогічної майстерності майстрів виробничого навчання закладів професійної (професійно-технічної) освіти. Розкрито особливості розвитку їх під час проходження підвищення кваліфікації в Білоцерківському інституті неперервної професійної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України. Висвітлено особливості змістових модулів та спецкурсів для майстрів виробничого навчання, які підвищують кваліфікацію в інституті. Зроблено висновок про те, що найбільш ефективно педагогічна майстерність формується та розвивається при поєднанні зусиль закладу професійної (професійно-технічної) освіти та закладу вищої освіти, який здійснює підвищення кваліфікації майстрів виробничого навчання.

Ключові слова: *майстри виробничого навчання, підвищення кваліфікації, педагогічна майстерність, професійна (професійно-технічна) освіта, професійно-педагогічні компетентності.*

Постановка проблеми. Однією з основних умов підвищення якості професійного навчання в закладах професійної (професійно-технічної) освіти є високий професійний та особистісний рівень майстрів виробничого навчання. Саме вони передають учням спеціальні знання, виховують їх, формують практичні вміння та навички, які є базою професійного зростання майбутніх фахівців. Важливим для формування позитивної мотивації майбутніх фахівців, набуття необхідних умінь і навичок є професійне та педагогічне «обличчя» майстрів виробничого навчання. Безумовно, становленню та розвитку майбутніх фахівців сприяє вплив майстрів виробничого навчання на засвоєння професійно значущих знань, умінь і навичок, набуття високої кваліфікації та компетентності, формування психологічної готовності до майбутньої професії, планування особистісного та професійного розвитку.

Майстер виробничого навчання є насамперед педагогом професійної освіти, а не лише фахівцем у певній виробничій галузі. Тому для нього особливо важливими є педагогічні здібності, знання, навички, наявність високорозвиненої педагогічної культури, психолого-педагогічної компетентності, педагогічної майстерності, відсутність проявів професійного та емоційного вигорання.

Діяльність майстра виробничого навчання вимагає постійної уваги і контролю за взаємодією в системі «вчитель – учень», супроводжується неспокоєм, емоційним напруженням, високою мірою особистої відповідальності, виснаженням та професійним вигоранням.

Розглядаючи проблему впливу професійної діяльності на особистість майстрів виробничого навчання, зазначимо, що постійний стан напруженості, необхідність внутрішнього контролю, налаштування та мобілізація всіх сил на активні й доцільні дії, висока міра особистої відповідальності впливає на його психофізіологічний та емоційний стан, викликаючи стрес.

Актуальність формування та розвитку педагогічної майстерності визначається високими вимогами до морально-ділових якостей майстрів виробничого навчання, у тому числі відсутністю в них виражених ознак професійного чи емоційного вигорання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питаннями формування та розвитку педагогічної майстерності майстрів виробничого навчання займалися низка науковців (М. Вайнтрауб, О. Внукова, Т. Герлянд, О. Дубасенюк, І. Зязюн, Г. Ігнатенко, З. Єрмакова, Л. Кармущенко, І. Кривонос, С. Кравець, О. Кривильова, С. Кізім, Л. Коваль, В. Ковальчук, В. Сидоренко, Л. Сергеева, О. Щербак, О. Юртаєва, О. Шамралуко та ін.).

Представниками Полтавської наукової школи І. Зязюна (Є. Барбіна, В. Гриньова, О. Дубасенюк, О. Пехота, С. Сисоєва, Н. Тарасевич та ін.) педагогічна майстерність розглядається з інших позицій. Відповідно до поглядів названої наукової школи педагогічна майстерність – це комплекс властивостей особистості, що забезпечує самоорганізацію високого рівня професійної діяльності на рефлексійній основі [1].

На наш погляд, особливий внесок у дослідження цього питання внесли вітчизняні науковці Василь Ковальчук та Вікторія Сидоренко.

Так, В. Ковальчук уточнив зміст та структуру педагогічної майстерності майстра виробничого навчання. На його думку, під педагогічною майстерністю майстра виробничого навчання слід розуміти професійну якість, що забезпечує самоорганізацію високого рівня професійної діяльності на рефлексійній

основі й робить можливим із мінімальними зусиллями та в найкоротші терміни досягати запланованих результатів [2].

Серед моделей педагогічної майстерності він надає перевагу поглядам Полтавської наукової школи І. Зязюна, оскільки вона охоплює найважливіші сторони професійної діяльності педагога: ціннісну сферу, процес діяльності, особистісні якості, знання й уміння, а також є основою для створення дійового діагностичного інструментарію [1].

Відповідно до поглядів цієї наукової школи в найбільш загальному вигляді структуру педагогічної майстерності утворюють такі складові: педагогічна спрямованість особистості, професійні знання, здібності до педагогічної діяльності, педагогічна техніка.

Професійна (педагогічна) спрямованість – інтегральна динамічна властивість особистості педагога, що характеризує його домінуючі установки до обраної професії, які впливають на підготовку до професійної діяльності та її успішність. Педагогічна спрямованість характеризується усвідомленням педагогом кінцевої мети педагогічної системи, емоційним позитивним відношенням до педагогічної діяльності, високою самооцінкою своїх педагогічних здібностей, бажанням шукати нові методи навчання, здатністю витримувати високе напруження педагогічної праці.

Професійні знання – основа, каталізатор становлення професійної майстерності, яка складається зі знання предмета викладання, його методики, педагогіки й психології. Рівень професійного знання оцінюється рівнем узагальненості всіх часткових знань, глибиною засвоєння, умінням використовувати їх на практиці репродуктивно й творчо.

Здібності до педагогічної діяльності – характерологічні риси особистості педагога, засновані на специфічному перебігу його психологічних процесів, що виступають гарантом його професійного успіху.

Педагогічна техніка – уміння використовувати психофізичний апарат як інструмент виховного впливу, прийоми володіння собою (своїм організмом, настроєм, мовленням, увагою й увагою) і прийоми впливу на інших (вербальні й невербальні засоби) [1].

На думку В. Ковальчука, структура професійної майстерності майстрів виробничого навчання утворюється наступними компонентами: технологічною культурою, що характеризується технологічними уміннями, технологічним мисленням та технологічним мовленням; професійною спрямованістю – ставленням до учнів, засобів і мети педагогічної діяльності, а також професійним самовідношенням; професійними знаннями, до складу яких входять педагогічні, психологічні знання, а також знання з предмету викладання; здібностями до педагогічної діяльності, які включають комунікативні, перцептивні, динамічні здібності, здібності до оптимістичного прогнозування, а також креативність; педагогічною технікою, що характеризується дидактичними уміннями, вольовою саморегуляцією, мімічною та пантомімічною виразністю, а також технікою мовлення [2].

Також В. Ковальчук визначив теоретичне підґрунтя розвитку педагогічної майстерності майстрів виробничого навчання, до якого входять: положення наукової школи І. Зязюна про самоорганізацію професійної діяльності на рефлексивній основі та про умови розвитку педагогічної майстерності в системі безперервної професійної освіти, теорія освіти дорослих (андрагогіка), концептуальні підходи до підвищення професійної кваліфікації майстрів виробничого навчання [3].

В. Сидоренко в численних публікаціях визначає сутність педагогічної майстерності як соціально-педагогічного, науково-теоретичного, науково-методичного, акмеологічного феномену, як інтегративну систему структурно-змістових параметрів у діяльнісно-творчому, індивідуально-особистісному та акмеологічному аспектах. Вона характеризується сформованістю професійно-педагогічної компетентності, педагогічної творчості та артистизму, технологічної культури, професійно-педагогічного спілкування. Вона проявляється на певному рівні розвитку (репродуктивному, оптимальному, досконалому, продуктивно-теоретичному). Також вона є єдністю цільового, аксіологічного, діяльнісно-упроваджувального, управлінського та моніторингово-результативного компонентів.

Формулювання мети статті. Мета статті полягає в аналізі технологій формування та розвитку педагогічної майстерності майстрів виробничого навчання, які застосовуються у закладах професійної (професійно-технічної) освіти, а також у закладах вищої освіти, які здійснюють їх підвищення кваліфікації.

Виклад основного матеріалу. Мета формування та розвитку педагогічної майстерності полягає в оновленні, поглибленні та систематизації педагогічних знань, розвитку та вдосконаленні педагогічних умінь майстрів виробничого навчання.

Завдання формування та розвитку педагогічної майстерності: оновлення та систематизація педагогічних знань майстрів виробничого навчання; підвищення рівня їх педагогічної компетентності щодо виховної та освітньої діяльності зі здобувачами професійної (професійно-технічної) освіти.

Нами було проведено опитування 63 майстрів виробничого навчання закладів професійної (професійно-технічної) освіти, які проходили підвищення кваліфікації в Білоцерківському інституті неперервної професійної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України. Переважна

більшість їх (73,5 %) вказали на проведення занять у школі педагогічної майстерності в їхніх закладах. Але серед них переважна більшість (81,4 %) вказали, що заняття у ній проводяться нерегулярно, а теми занадто абстрактні та не мають практичної значущості для них (крім тем, пов'язаних з методикою проведення виробничого навчання).

Лише 11,3 % опитаних вказали на вивчення методів виховної роботи зі здобувачами професійної (професійно-технічної) освіти, 12,5 % – психологічних особливостей підліткового та юнацького віку, дещо більше (16,4 %) – методів формування професійних компетентностей здобувачів освіти. Це свідчить про недостатню ефективність школи педагогічної майстерності у формуванні професійно-педагогічної компетентності майстрів виробничого навчання.

Формування та розвиток педагогічної майстерності майстрів виробничого навчання закладів професійної (професійно-технічної освіти) здійснюється як у самих закладах (школа педагогічної майстерності), так і у Білоцерківському інституті неперервної професійної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти» в рамках змістових модулів «Педагогічний менеджмент і психологія професійної діяльності» та «Інноваційні технології в закладі професійної (професійно-технічної) освіти».

Модуль «Педагогічний менеджмент і психологія професійної діяльності» складається з чотирьох змістовних модулів: «Психолого-педагогічні засади професійної діяльності», «Психологія особистості», «Педагогічний менеджмент» та «Вибіркові спецкурси». Він формує професійно-педагогічні та професійно-психологічні компетентності майстрів виробничого навчання, пов'язані з управлінням процесом формування професійних компетентностей здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти.

Змістовий модуль «Психолого-педагогічні засади професійної діяльності» складається з чотирьох тем: «Професійний розвиток фахівців в умовах безперервної освіти: ключові компетентності і ресурси» (інтернет-лекція), «Розвиток soft skills педагога професійної освіти в умовах цифровізації економіки та суспільства (інтернет-лекція), «Моделювання та реалізація індивідуальної освітньої траєкторії розвитку майбутнього кваліфікованого робітника» (семінарське заняття) та «Розвиток професійної ідентичності як засіб становлення майбутнього кваліфікованого робітника» (семінарське заняття). Цей модуль об'єднує питання професійного розвитку як майстра виробничого навчання, так і здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти.

Змістовий модуль «Психологія особистості» також складається з чотирьох тем: «Структура і психологічні характеристики особистості (інтернет-лекція), «Психологічні умови особистісного розвитку майбутнього кваліфікованого робітника (семінарське заняття), «Соціально-педагогічна робота зі здобувачами професійної (професійно-технічної) освіти» (інтернет-лекція, семінарське заняття) та «Підготовка педагогічних працівників до створення інклюзивного освітнього середовища в закладі професійної освіти» (інтернет-лекція, семінарське заняття). Він формує як професійно-психологічні, так і професійно-педагогічні компетентності майстрів виробничого навчання.

Варто також зупинитися на спецкурсі «Соціально-педагогічна робота зі здобувачами професійної (професійно-технічної) освіти», розробленому автором. Незважаючи на те, що цими питаннями насамперед займається соціальний педагог, але майстер виробничого навчання повинен володіти основами цієї роботи. Актуальність спецкурсу визначається високими вимогами до соціально-педагогічної роботи в закладах.

Мета спецкурсу полягає в оновленні, поглибленні та систематизації знань, розвитку та вдосконаленні вмінь щодо діагностики, профілактики та попередження негативних соціально-педагогічних явищ у закладах професійної (професійно-технічної) освіти.

До основних завдань спецкурсу належать: оновлення та систематизація знань щодо негативних соціально-педагогічних явищ у закладах професійної (професійно-технічної) освіти; підвищення рівня професійної компетентності педагогічних працівників цих закладів щодо діагностики та профілактики цих явищ. Спецкурс розраховано на 6 навчальних годин, із яких 2 години – інтернет-лекція, 4 години – семінарське заняття.

Очікувані результати опрацювання матеріалів включають: знання і розуміння поняття та функцій соціально-педагогічної роботи у закладах професійної (професійно-технічної) освіти, засобів діагностики, профілактики та попередження негативних соціально-педагогічних явищ; уміння діагностувати ознаки цих явищ, здійснювати їх профілактику, мотивувати здобувачів до здорового способу життя; диспозиції (людиноцентризм, цінність особистості, просування демократичних цінностей в освітній процес, готовність до змін, гнучкість, постійний професійний розвиток, рефлексія власної професійної діяльності).

Реалізація завдань для досягнення результатів спецкурсу здійснюється шляхом: самостійного опрацювання слухачами навчального матеріалу, виконання контрольних-діагностичних матеріалів, спрямованих на вдосконалення вмінь і навичок на практиці застосовувати набуті теоретичні знання, участі в рефлексійно-оцінювальному блоці з метою використання здобутих знань, вмінь (навичок) у професійно-педагогічній діяльності, написання та захисту на підсумковому етапі випускної роботи / проєкту (на вибір).

Спецкурс «Соціально-педагогічна робота зі здобувачами професійної (професійно-технічної)

освіти» складається з трьох тем: «Поняття та особливості соціально-педагогічної роботи зі здобувачами освіти у закладах професійної (професійно-технічної) освіти» (інтернет-лекція), «Соціально-педагогічна робота зі здобувачами освіти у закладах професійної (професійно-технічної) освіти, які перебувають у конфлікті із законом» (семінарське заняття) та «Соціально-педагогічна робота зі здобувачами освіти у закладах професійної (професійно-технічної освіти), які мають алкогольну чи наркотичну залежність» (семінарське заняття).

Тема «Поняття та особливості соціально-педагогічної роботи зі здобувачами освіти у закладах професійної (професійно-технічної) освіти» розглядає різні функції соціального педагога в цих закладах: діагностичну, профілактичну, консультаційну та корекційну. Особлива увага звертається на взаємодію майстра виробничого навчання з соціальним педагогом у роботі зі здобувачами «групи ризику».

Тема «Соціально-педагогічна робота зі здобувачами освіти у закладах професійної (професійно-технічної) освіти, які перебувають у конфлікті із законом» розкриває соціальні послуги, які отримують ці здобувачі, роль у цьому процесі соціального педагога, персоналу установ виконання покарань, органів пробації, Національної поліції, Центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді та осіб, дотичних до Програм відновного правосуддя. Серед здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти є незначна частка осіб, які мають проблеми із законом (стоять на обліку в поліції, пробації, соціальних службах), і з ними необхідно працювати не тільки психологам та соціальним педагогам закладів, але й майстрам виробничого навчання.

Тема «Соціально-педагогічна робота зі здобувачами освіти у закладах професійної (професійно-технічної освіти), які мають алкогольну чи наркотичну залежність» стосується проблем алкоголізму та наркоманії здобувачів та змісту соціально-педагогічної роботи з ними, насамперед реабілітаційних програм. Серед здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти є незначна доля осіб, які мають проблеми з алкоголем чи наркотиками (стоять на обліку в наркологічному диспансері, поліції, пробації, соціальних службах), і з ними необхідно працювати не тільки психологам та соціальним педагогам закладів, але й майстрам виробничого навчання.

З метою оцінювання сформованості професійно-педагогічних компетентностей із цієї теми (рівень знань) слухачі можуть пройти онлайн-тест. Також слухачі можуть ознайомитися з глосарієм термінів та цифровою бібліотекою з теми, які розміщені на платформі.

Змістовий модуль «Педагогічний менеджмент» містить шість тем: «Основи андрагогіки» (інтернет-лекція, семінарське заняття), «Комунікативний менеджмент у професійній діяльності» (інтернет-лекція, семінарське заняття), «Освіта для сталого розвитку в контексті закладу професійної освіти» (інтернет-лекція), «Освітня логістика в закладі професійної освіти: теорія, методологія, практика» (інтернет-лекція), «Комунікативний менеджмент у діяльності педагога професійної освіти» (інтернет-лекція) та «Лідерство змін та організаційна культура педагога професійної освіти» (інтернет-лекція). Він формує у майстрів виробничого навчання менеджерські компетентності, які насамперед складаються з комунікативних та організаторських, адже вони зобов'язані організовувати та спрямовувати навчально-виробничий процес, досягаючи його ефективності не за рахунок примусу, а шляхом позитивної мотивації та стимулювання здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти до формування та розвитку професійних компетентностей.

Змістовий модуль «Вибіркові спецкурси» складається з сімох спецкурсів: «Менеджмент і лідерство в освіті дорослих», «Профілактика професійного та емоційного вигорання майстрів виробничого навчання», «Булінг в освітньому середовищі: попередження і конструктивне подолання», «Технології запобігання та розв'язання конфліктів учасників освітнього процесу», «Виробничі конфлікти та шляхи їх подолання», «Аналіз ринку праці у сфері професійної освіти: тенденції, навички майбутнього, прогнози» та «Соціально-психологічна допомога учасникам освітнього процесу в стресових ситуаціях під час війни». Ці спецкурси відображають деякі соціально-психологічні проблеми, які мають місце в закладах професійної (професійно-технічної) освіти: професійне вигорання, булінг, конфлікти, стресові стани.

Варто зупинитися на спецкурсі «Профілактика професійного та емоційного вигорання майстрів виробничого навчання», розробленому автором. Незважаючи на незначний обсяг навчальних годин (2 години інтернет-лекція та 4 години семінарські заняття), він є надзвичайно актуальним для майстрів виробничого навчання закладів професійної (професійно-технічної) освіти.

Нами було проведено опитування 63 майстрів виробничого навчання закладів професійної (професійно-технічної) освіти, які проходили підвищення кваліфікації в Білоцерківському інституті неперервної професійної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України. Переважна більшість їх (81,5 %) вказала на значущість цієї проблеми для більшості своїх колег, дещо менше (73,1 %) – на її значущість особисто для них, і лише незначна доля (14,3 %) вказали на відсутність цієї проблеми для них та їхніх колег.

Актуальність спецкурсу «Профілактика професійного та емоційного вигорання майстрів

виробничого навчання» визначається високими вимогами до морально-ділових якостей майстрів виробничого навчання, у т. ч. відсутністю в них ознак професійного чи емоційного вигорання. Мета спецкурсу полягає в оновленні, поглибленні та систематизації знань, розвитку та вдосконаленні вмінь щодо діагностики, профілактики та попередження професійного та емоційного вигорання майстрів виробничого навчання.

Основними завданнями спецкурсу є: оновлення та систематизація знань щодо професійного та емоційного вигорання майстрів виробничого навчання та підвищення рівня професійної компетентності майстрів виробничого навчання щодо діагностики та профілактики професійного та емоційного вигорання.

Очікувані результати опрацювання слухачами матеріалів спецкурсу включають: знання і розуміння поняття, ознак та засобів профілактики професійного та емоційного вигорання; уміння діагностувати ці ознаки та застосовувати заходи профілактики професійного та емоційного вигорання; а також диспозиції (людиноцентризм, цінність особистості, просування демократичних цінностей у освітній процес, готовність до змін, гнучкість, постійний професійний розвиток; рефлексія власної професійної діяльності).

Реалізація завдань для досягнення результатів спецкурсу здійснюється шляхом: самостійного опрацювання слухачами навчального матеріалу; виконання контрольних-діагностичних матеріалів, спрямованих на вдосконалення вмінь і навичок на практиці застосовувати набуті теоретичні знання; участі в рефлексійно-оцінювальному блоці з метою використання здобутих знань, умінь (навичок) у професійно-педагогічній діяльності; а також написання та захисту на підсумковому етапі випускної роботи / проєкту (на вибір).

Спецкурс «Профілактика професійного та емоційного вигорання майстрів виробничого навчання» складається з двох тем: «Поняття та ознаки професійного та емоційного вигорання майстрів виробничого навчання закладів професійної (професійно-технічної) освіти» (інтернет-лекція) та «Засоби профілактики професійного та емоційного вигорання майстрів виробничого навчання закладів професійної (професійно-технічної) освіти» (семінарське заняття).

Ураховуючи важливу роль психологічної служби у протидії цим негативним явищам, до другої теми також входить питання «Роль соціального педагога та психолога у профілактиці професійного та емоційного вигорання майстрів виробничого навчання закладів професійної (професійно-технічної) освіти». На семінарському занятті із цієї теми слухачам серед інших також пропонуються такі питання, які розкривають конкретні заходи профілактики цих явищ: «Позитивний психологічний клімат в педагогічному колективі», «Сприяння особистісному та професійному зростанню», «Мотивація та стимулювання ініціативи та активності» та «Соціально-психологічний тренінг».

З метою отримання зворотного зв'язку щодо сформованості знань теоретичного матеріалу спецкурсу передбачене онлайн-тестування. На допомогу слухачам на платформі розміщені глосарій та цифрова бібліотека.

Модуль «Інноваційні технології в закладі професійної (професійно-технічної) освіти» складається з трьох змістових модулів: «Педагогічні технології в професійній діяльності майстра виробничого навчання», «Гуманізація виховного процесу в закладі професійної освіти» та «Вибіркові спецкурси».

Змістовий модуль «Педагогічні технології в професійній діяльності майстра виробничого навчання» складається з таких тем: «Інноваційні технології в роботі педагога закладу професійної освіти» (інтернет-лекція, семінарське заняття), «Сучасні технології навчання дорослих в системі безперервної професійної освіти» (семінарське заняття) та «Розвиток медіаграмотності педагога в умовах воєнних дій» (інтернет-лекція, семінарське заняття). У цьому модулі відображається формування професійно-педагогічних компетентностей майстрів виробничого навчання в напрямку застосування інноваційних педагогічних технологій, заснованих на застосуванні інтерактивних методів та діджиталізації освітнього процесу.

Змістовий модуль «Гуманізація виховного процесу в закладі професійної освіти» включає наступні теми: «Організація виховної роботи в закладі професійної освіти» (інтернет-лекція), «Теоретичні засади гуманізації освітнього процесу в закладах професійної (професійно-технічної) освіти» (інтернет-лекція) та «Сучасні технології виховання в закладах професійної освіти» (семінарське заняття). Цей модуль охоплює питання виховної роботи в закладах професійної (професійно-технічної) освіти. З метою ефективного формування професійних компетентностей здобувачів освіти майстер виробничого навчання зобов'язаний проводити з ними систематичну індивідуальну виховну роботу, спрямовану на мотивацію їх до праці та навчання, здорового способу життя, протидію булінгу.

Змістовий модуль «Вибіркові спецкурси» складається з наступних спецкурсів: «Селф-коучинг як технологія самолідерства та управління професійними знаннями», «Квест-технології як засіб розвитку фахової компетентності педагога закладу професійної освіти», «Проектно-технологічна діяльність в освітньому середовищі закладу професійної освіти» та «Застосування технологій превентивного виховання у закладах професійної освіти». Тобто всі спецкурси присвячені інноваційним педагогічним технологіям:

селф-коучинг, квести, проєкти, превентивне виховання.

Навчання проходить за різними моделями (очною, заочною, очно-дистанційною, дистанційною) із використанням компетентнісного, андрагогічного, особистісно орієнтованого, діяльнісного підходів та інноваційних технологій навчання: інтерактивних, проблемних, кейс-технологій, практичних завдань, тестів тощо.

Результати навчання за типовою програмою оцінюються (зараховано / не зараховано) на основі підготовки відповідей на проблемно-пошукові питання, виконання завдань самостійної роботи, виконання тестових завдань.

Основними програмними компетентностями є: інтегральні, загальні та спеціальні (фахові). Інтегральна компетентність полягає в здатності розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері професійної діяльності або в процесі навчання, що передбачає проведення дослідження, використання теорій і методів психології на практиці.

Загальна компетентність полягає у здатності інтегрувати знання із сучасної філософії та соціології освіти, освітньої політики й економіки освіти в цілісну стратегію професійної діяльності на засадах людиноцентризму, демонструвати відповідні цінності професійної діяльності.

Спеціальна (фахова) компетентність з професійно-особистісного розвитку полягає у здатності організувати професійний саморозвиток, самонавчання, самовдосконалення і самореалізацію впродовж життя шляхом формальної, неформальної та інформальної освіти; розвивати (саморозвивати) і вдосконалювати (самовдосконалювати) професійно важливі якості особистості, цінності, спрямовані на всебічний розвиток особистості всіх суб'єктів освітнього процесу як найвищої цінності суспільства тощо.

Основними програмними результатами формування та розвитку педагогічної майстерності майстрів виробничого навчання є професійно-педагогічні знання, вміння та навички. Також важливими програмними результатами цього процесу є відповідні диспозиції (цінності, ставлення): людиноцентризм, цінність особистості, просування демократичних цінностей у освітній процес, готовність до змін, гнучкість, постійний професійний розвиток; рефлексія власної професійної діяльності

Реалізація завдань для досягнення результатів формування та розвитку педагогічної майстерності майстрів виробничого навчання здійснюється шляхом: прослуховування слухачами онлайн-лекції на платформі Teams; самостійного опрацювання слухачами навчального матеріалу; виконання ними контрольної-діагностичних матеріалів, спрямованих на вдосконалення вмінь і навичок на практиці застосовувати набуті теоретичні знання; участі в рефлексійно-оцінювальному блоці з метою використання здобутих знань, умінь (навичок) у професійно-педагогічній діяльності; а також написанні та захисті на підсумковому етапі випускної роботи (на вибір). Усі необхідні матеріали (презентації, освітню програму, глосарій, посилання на інтернет-ресурси, тестові та проблемно-пошукові завдання тощо) слухачі можуть знайти також на платформі Teams.

Висновки. Педагогічна майстерність майстрів виробничого навчання закладів професійної (професійно-технічної) освіти формується як у самих закладах у межах школи педагогічної майстерності, так і в закладах вищої освіти, які здійснюють підвищення їхньої кваліфікації. Провідним із цих закладів вищої освіти є Білоцерківський інститут неперервної професійної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України в межах змістових модулів «Педагогічний менеджмент і психологія професійної діяльності» та «Інноваційні технології в закладі професійної (професійно-технічної) освіти». Перспективи подальших досліджень полягають в аналізі ефективності формування професійно-педагогічних компетентностей у майстрів виробничого навчання за різними змістовними модулями.

Список використаної літератури

1. Зязюн І. А., Кармущенко Л. В., Кривонос І. Ф. та ін. Педагогічна майстерність: підручник. 3-тє вид., допов. і переробл. Київ: СПД Богданова А. М., 2008. 376 с.
2. Ковальчук В. І. Зміст та структура педагогічної майстерності майстра виробничого навчання ПТНЗ. *Наукові записки Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя. Сер.: Психолого-педагогічні науки.* 2012. № 6. С. 51–62.
3. Ковальчук В. І. Теоретичне підґрунтя розвитку педагогічної майстерності майстрів виробничого навчання у системі підвищення кваліфікації. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах.* 2013. Вип. 28 (81). С. 512–521.
4. Сидоренко В. В. Феномен педагогічної майстерності вчителя в умовах післядипломної освіти. *Післядипломна освіта в Україні.* 2016. № 1. С. 28–34.

TECHNOLOGIES FOR THE DEVELOPMENT OF PEDAGOGICAL SKILLS OF INDUSTRIAL TRAINING MASTERS

Pakhomov Illia

Senior Lecturer at the Department of Pedagogy, Psychology and Management
Byla Tserkva Institute of Continuing Professional Education «University of Education Management»
National Academy of Sciences of Ukraine

Introduction. The article analyzes the main technologies of formation and development of the pedagogical skill of masters of industrial training in vocational education institutions. The contradiction between the need for vocational education institutions for a high level of pedagogical mastery of industrial training masters and the lack of an effective system of formation in these institutions was revealed.

Purpose. The article aims to analyze the technologies of formation and development of pedagogical skills of masters of industrial training in vocational education institutions both in these institutions and institutions of higher education, such as the Byla Tserkva Institute of Continuing Professional Education of the State Institution of Higher Education «The University of Educational Management» of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine.

Methods. Psychological and educational literature analysis, analogy, induction and deduction, questionnaires, interviews, conversations with industrial training masters, analysis of websites and documentation of vocational education institutions

Results. Peculiarities of the development of pedagogical mastery of industrial training masters during advanced training at the Byla Tserkva Institute of Continuing Professional Education of the University of Management of Education of the National Academy of Sciences of Ukraine were revealed. The specifics of meaningful modules and special courses for industrial training masters who improve their qualifications at the institute are highlighted. Special attention was paid to the meaningful modules «Pedagogical Management and Psychology of professional activity» and «Innovative Technologies in the Institution of Professional Education».

Originality. The scientific originality of the study consists of a comprehensive analysis of the formation of pedagogical skills of masters of industrial training in advanced training courses that take place in a higher education institution.

Conclusion. The material of the article makes it possible to conclude: the formation and development of the pedagogical skill of the masters of industrial training take place most effectively when the efforts of the vocational education institution and the higher education institution, which improves their qualifications, are combined. An example can be the Byla Tserkva Institute of Continuing Professional Education, where more than 4,000 masters and senior masters of industrial training, as well as teachers of professional and theoretical training, undergo training per year.

Key words: Industrial Training Masters, Professional Development, Pedagogical Skills, Vocational Education, Professional and Pedagogical Competences.

References

1. Zyazyun, I. A., Karmushchenko, L. V., & Krivonos, I. F. (2008). Pedahohichna majsternist [Pedagogical skill]. (Vols. 1-3). (Vols. 3). Kyiv: SPD Bohdanova A.M. [in Ukrainian]
2. Kovalchuk, V. I. (2012). *Zmist ta struktura pedahohichnoi majsternosti majstra vyrobnychoho navchannia PTNZ* [The content and structure of the pedagogical mastery of the master of industrial training of vocational training]. *Naukovi zapysky Nizhyn's'koho derzhavnoho universytetu im. Mykoly Hoholia – Scientific notes of the Nizhyn State University named after Mykola Hohol*, 6, 51-62. [in Ukrainian]
3. Kovalchuk, V. I. (2013). *Teoretychne pidgruntia rozvytku pedahohichnoi majsternosti majstriv vyrobnychoho navchannia u systemi pidvyschennia kvalifikatsii* [The theoretical basis of the development of pedagogical skills of masters of industrial training in the system of advanced training]. *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyschij i zahal'noosvitnij shkolakh – Pedagogy of creative personality formation in higher and secondary schools*, 28(81), 512-521. [in Ukrainian]
4. Sydorenko, V. V. (2016). Fenomen pedahohichnoi majsternosti vchytelia v umovakh pislidyplomnoi osvity [Phenomen of the teacher's pedagogical skill in the conditions of postgraduate education]. *Pislidyplomna osvita v Ukraini – Postgraduate education in Ukraine*, 1, 28-34. [in Ukrainian]

Отримано редакцією 29.03.2023 р.